

บันทึก

เรื่อง ทหหรือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐
(กรณีที่ผู้ถือประทานบัตรซึ่งเป็นบริษัทจำกัดถูกถอนทะเบียนบริษัทร้าง)

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ อก.๐๓๐๑/๕๗๘๔ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในปัญหาของกรมทรัพยากรธรณี โดยมีข้อเท็จจริงว่า ในขณะนี้ได้มีบริษัทจำกัดบางรายซึ่งเป็นผู้ถือประทานบัตรได้ถูกกระทรวงพาณิชย์ยึดซื้อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างตามความในมาตรา ๑๒๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และบริษัทนั้นๆ ได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้จัดซื้อบริษัทของตนคืนเข้าสู่ทะเบียนตามเดิม จึงทำให้เกิดปัญหาว่า การที่นายทะเบียนได้ยึดซื้อบริษัทนั้นออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างแล้ว จะถือว่าบริษัทนั้นได้สิ้นสภาพนิติบุคคลแล้วหรือไม่ หากถือว่าบริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคลแล้วย่อมทำให้ประทานบัตรของบริษัทนั้นสิ้นอายุตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และถ้าต่อมาบริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทได้ขอให้ศาลจัดซื้อบริษัทของตนเข้าสู่ทะเบียนตามเดิม และศาลเชื่อและพิพากษาตามขอ กรณีเช่นนี้จะทำให้ประทานบัตรของบริษัทนั้นฟื้นสภาพเป็นของบริษัทนั้นได้อีกหรือไม่

ในเรื่องนี้ได้มีความเห็นเป็นสองฝ่าย ฝ่ายแรกเห็นว่า เมื่อนายทะเบียนได้ยึดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างและได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วย่อมถือว่าบริษัทนั้นได้สิ้นสภาพนิติบุคคลแล้วนับตั้งแต่วันที่ประกาศนั้นตามมาตรา ๑๒๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นประทานบัตรย่อมเป็นอันสิ้นอายุตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ อย่างไรก็ตาม หากต่อมาศาลพิพากษาให้จัดซื้อบริษัทนั้นกลับคืนสู่ทะเบียนตามคำขอของบริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัท มาตรา ๑๒๔๖ (๖) ได้บัญญัติให้ถือว่าบริษัทนั้นยังคงตั้งอยู่เสมือนหนึ่งมิได้มีการยึดซื้อออกเลย ซึ่งมีผลให้ประทานบัตรของบริษัทซึ่งสิ้นอายุไปแล้วกลับฟื้นคืนขึ้นมาอีกเสมือนหนึ่งมิได้เหตุทำให้สิ้นอายุเลย ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า แม้นายทะเบียนจะได้ยึดซื้อบริษัทออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้างและได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ตาม กรณียังถือไม่ได้ว่าบริษัทนั้นได้สิ้นสภาพนิติบุคคลแล้ว ทั้งนี้ เพราะตามมาตรา ๑๒๔๖ (๖) ยังเปิดโอกาสให้บริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทยื่นคำร้องขอต่อศาลได้อีก และหากศาลเชื่อตามคำร้องขอของบุคคลดังกล่าวว่า บริษัทนั้นยังคงดำเนินกิจการอยู่ย่อมจะให้จัดซื้อบริษัทกลับเข้าสู่ทะเบียนตามเดิม ดังนั้น ฝ่ายหลังจึงเห็นว่า การที่จะถือว่าบริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคลตามความในมาตราดังกล่าวข้างต้นนั้นต้องเป็นกรณีที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ยกคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียโดยเชื่อว่าบริษัทมิได้ดำเนินกิจการของตน และประทานบัตรจะสิ้นอายุนับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดนั้น ดังนั้น เพื่อความรอบคอบจึงได้หารือคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัญหาดังต่อไปนี้

(๑) การที่บริษัทจำกัดถูกนายทะเบียนยึดซื้อออกจากทะเบียนเป็นบริษัทร้าง และ

ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามขั้นตอนของมาตรา ๑๒๔๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จะถือว่าบริษัทนั้นสิ้นสภาพนิติบุคคลแล้วหรือไม่

(๒) หากถือว่ากรณีตาม (๑) ทำให้บริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคลแล้ว หากบริษัทผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทนั้นได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลตามความในมาตรา ๑๒๔๖ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และศาลเชื่อตามคำขอนั้นพิพากษาให้จัดซื้อบริษัทเข้าสู่ทะเบียนตามเดิม กรณีเช่นนี้ ประทานบัตรของบริษัทที่ได้สิ้นอายุไปแล้วตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จะกลับมีผลเป็นประทานบัตรตามเดิมเสมือนหนึ่งมิได้สิ้นอายุหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวประกอบกับได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) และผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทะเบียนการค้า) แล้ว มีความเห็นดังนี้

(๑) นิติบุคคลเป็นบุคคลซึ่งกฎหมายสมมุติขึ้น ดังนั้น นิติบุคคลจะเกิดขึ้นได้จะมีสิทธิและหน้าที่อย่างไร หรือจะสิ้นสภาพบุคคลอย่างไรนั้น ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้^๑

สำหรับบริษัทจำกัดนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ว่า จะเป็นนิติบุคคลก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว^๒ ซึ่งแสดงว่า ความเป็นนิติบุคคลของบริษัทจำกัดนั้นอยู่ระหว่างการจดทะเบียน ส่วนสภาพนิติบุคคลของบริษัทจำกัดจะสิ้นสุดเมื่อใดนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง แต่ก็เป็นที่น่าสนใจได้ว่าสภาพนิติบุคคลของบริษัทจำกัดย่อมมีอยู่ตราบเท่าที่บริษัทจำกัดยังอยู่ในทะเบียน ฉะนั้นในกรณีถอนทะเบียนบริษัทร้าง เมื่อปรากฏว่านายทะเบียนได้ปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔๖^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จนกระทั่งได้มีการ

^๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๖๘ อันว่านิติบุคคลนั้น จะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งบทบัญญัติทั้งหลายของประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๖๙ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมายภายในขอบเขตที่ประสงค์ของตนตั้งมีกำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง

มาตรา ๗๐ ภายในบังคับแห่งบทมาตราก่อนนี้ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นเสียแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งว่าโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น

^๒ มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

^๓ มาตรา ๑๒๔๖ (๑) เมื่อใดนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว ท่านให้นายทะเบียนมีจดหมายส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทนั้นเพื่อไต่ถามว่ายังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่ประการใด หรือหาไม่

(๒) ถ้านายทะเบียนส่งจดหมายไปแล้วมิได้รับตอบภายในเวลาเดือนหนึ่งไซ้ เมื่อสิ้นเวลาเดือนหนึ่งนั้นแล้ว ภายในสิบสี่วันต่อแต่นั้นไปให้นายทะเบียนมีจดหมายอีกฉบับหนึ่งส่งจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัท อ้างเท่าความถึงจดหมายฉบับแรกและแถลงว่ายังมีได้รับตอบหนังสือนั้นก็ว่าถ้ามิได้รับตอบจดหมาย

ซื้อบริษัทจำกัดได้ออกจากทะเบียนและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ก็ต้องถือว่าสภาพนิติบุคคลของบริษัทจำกัดนั้นสิ้นสุดลงนับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

อนึ่ง เมื่อได้มีการซื้อบริษัทจำกัดได้ออกจากทะเบียนแล้ว มาตรา ๑๒๔๖ (๕)^๔ ได้บัญญัติไว้ด้วยว่า ความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการ และของผู้ถือหุ้นทุก ๆ คน มีอยู่เท่าไร ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้น และพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เล็ก ซึ่งแสดงว่าเมื่อได้มีการซื้อบริษัทจำกัดได้ออกจากทะเบียนแล้ว ต้องถือว่าบริษัทจำกัดนั้นได้เลิกสิ้นสุดลงแล้ว เป็นแต่ว่าความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและผู้ถือหุ้นเท่านั้นที่กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษว่ายังคงมีอยู่และพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เล็ก

นอกจากนี้ มาตรา ๑๒๔๖ (๖)^๕ ก็บัญญัติในกรณีที่ศาลสั่งให้กลับจดทะเบียนบริษัทจำกัดใดคืนเข้าสู่ทะเบียน ให้ถือว่าบริษัทจำกัดนั้นได้คงตั้งอยู่ตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มี

ฉบับที่สองนี้ภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ลงในจดหมายนั้นแล้ว จะได้ออกแจ้งความโฆษณาเพื่อการซื้อบริษัทนั้นออกเสียจากทะเบียน

(๓) ถ้านายทะเบียนได้รับตอบจากบริษัทว่า บริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้วก็ดี หรือมิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนั้นเป็นประการหนึ่งประการใดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ส่งไปก็ดี นายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ และให้คำบอกกล่าวเป็นหนังสือจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทก็ได้ว่าเมื่อล่วงเวลาสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าวบริษัทนั้นจะถูกซื้อออกจากทะเบียนและจะต้องเลิกเว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(๔) ถ้าในกรณีที่กำลังชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท นายทะเบียนมีเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ก็ดี หรือการงานของบริษัทได้ชำระสะสางตลอดแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชีอันท่านบังคับไว้ว่าผู้ชำระบัญชีจะต้องทำนั้น ยังมีได้ทำขึ้นสำหรับระยะเวลาหกเดือนอันนับแต่วันที่นายทะเบียนทำคำบอกกล่าวเรียกเอารายงานบัญชีและส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัท หรือส่งไปยังผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่อันปรากฏเป็นสำนักงานชั้นที่สุดของเขานั้นก็ดี ท่านว่านายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่และส่งคำบอกกล่าวไปยังบริษัทเช่นอย่างที่ได้กล่าวมาในอนุมาตราก่อนหน้านี้ก็ได้

(๕) เมื่อสิ้นกำหนดเวลาตั้งจดแจ้งไปในคำบอกกล่าวนั้นแล้ว ถ้าบริษัทมิได้แสดงมูลเหตุมาเป็นอย่างอื่นก่อนนั้น ท่านว่านายทะเบียนจะซื้อบริษัทออกเสียจากทะเบียนก็ได้ และในการนี้ให้ออกแจ้งความโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา และบริษัทนั้นก็ให้เป็นอันเลิกกันตั้งแต่เมื่อโฆษณาแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น แต่ความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนมีอยู่เท่าไร ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เล็ก

(๖) ถ้าบริษัท หรือผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหนี้ใด ๆ ของบริษัท รู้สึกว่าต้องเสียหายมิเป็นธรรมดาเพราะการที่บริษัทถูกซื้อจากทะเบียนนั้นไซ้ เมื่อบริษัท หรือผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหนี้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลพิจารณาได้ความเป็นที่พอแก่ใจว่า ในขณะที่ซื้อบริษัทจากทะเบียนนั้นบริษัทยังทำการค้าขายหรือยังประกอบกิจการอยู่ก็ดี หรือมิฉะนั้นเห็นเป็นการยุติธรรมในการที่จะให้บริษัทนั้นได้กลับคืนขึ้นทะเบียนก็ดี ท่านว่าศาลจะสั่งให้กลับจดทะเบียนคืนเข้าสู่ทะเบียนก็ได้ และถ้าเช่นนั้นท่านให้ถือว่าบริษัทนั้นได้คงตั้งยืนยงตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการซื้อออกเลย อนึ่งด้วยคำสั่งอันนั้นศาลจะสั่งและวางข้อกำหนดไว้เป็นประการใด ๆ ตามที่เห็นเป็นยุติธรรมด้วยก็ได้เพื่อจัดให้บริษัทและบรรดาบุคคลอื่น ๆ เข้าสู่ฐานอันใกล้เคียงกับฐานเดิมเสมือนดังว่าบริษัทนั้นมิได้ถูกซื้อออกจากทะเบียนเลย

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓

การซื้อออกเลย ซึ่งแสดงว่าเมื่อได้มีการซื้อบริษัทจำกัดได้ออกจากทะเบียนแล้ว ความเป็นบริษัทจำกัดนั้นก็ย่อมสิ้นสภาพลงโดยถือว่ามิได้ตั้งอยู่ต่อไปอีก เว้นแต่ศาลจะสั่งให้กลับจดทะเบียนบริษัทจำกัดนั้นคืนสู่ทะเบียนอีกจึงจะถือว่าบริษัทจำกัดนั้นยังคงตั้งอยู่ตลอดมา เสมือนดังว่ามิได้มีการซื้อออกจากทะเบียนเลย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๗) จึงเห็นว่า บริษัทจำกัดที่นายทะเบียนได้ซื้อออกจากทะเบียนและได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๑๒๔๖ แล้ว ย่อมสิ้นสภาพนิติบุคคลนับตั้งแต่วันที่ที่มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๒) สำหรับปัญหาที่ว่าในกรณีที่บริษัทผู้ถือประทานบัตรสิ้นสภาพนิติบุคคล เพราะถูกซื้อออกจากทะเบียนตามมาตรา ๑๒๔๖ (๕) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แล้ว หากบริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทนั้นได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลตามมาตรา ๑๒๔๖ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และศาลได้มีคำสั่งให้จดทะเบียนบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนตามเดิมประทานบัตรของบริษัทที่ได้สิ้นอายุไปแล้วตามมาตรา ๘๓^๖ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ จะกลับมีผลเป็นประทานบัตรตามเดิมเสมือนหนึ่งมิได้สิ้นอายุหรือไม่ นั้น

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการสิ้นอายุของประทานบัตรไว้แตกต่างกัน แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรตาย หากทายาทมิได้ยื่นคำขอต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่เพื่อรับโอนประทานบัตรโดยการตกทอดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถือประทานบัตรตาย ก็ให้ถือว่าประทานบัตรนั้นสิ้นอายุเมื่อครบเก้าสิบวันนั้น^๗ ในกรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตรใด ประทานบัตรนั้นเป็นอันสิ้นอายุนับแต่วันรับแจ้งคำสั่งนั้นจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่^๘

แต่ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรซึ่งเป็นนิติบุคคลและสภาพนิติบุคคลสิ้นสุดลงนั้น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ บัญญัติแต่เพียงว่า“ประทานบัตรนั้นเป็นอันสิ้นอายุ”^๙ โดยมิได้ระบุว่าประทานบัตรสิ้นอายุเมื่อใด จึงต้องถือว่าประทานบัตรสิ้นอายุเมื่อนิติบุคคลสิ้นสภาพ ส่วนนิติบุคคลจะสิ้นสภาพอย่างไรหรือเมื่อใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในกรณีที่บริษัทถูกซื้อจากทะเบียนตามมาตรา ๑๒๔๖ (๕)^{๑๐} แห่งประมวล

^๖ มาตรา ๘๓ ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรเป็นนิติบุคคลและสภาพนิติบุคคลสิ้นสุดลง ประทานบัตรนั้นเป็นอันสิ้นอายุ

^๗ มาตรา ๘๑ ในกรณีที่ผู้ถือประทานบัตรตาย ให้ทายาทยื่นคำขอต่อทรัพยากรธรณีประจำท้องที่เพื่อรับโอนประทานบัตรโดยการตกทอดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันผู้ถือประทานบัตรตาย มิฉะนั้น ให้ถือว่าประทานบัตรนั้นสิ้นอายุเมื่อครบเก้าสิบวันนั้น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๘ มาตรา ๘๗ ในกรณีที่รัฐมนตรีมีคำสั่งเพิกถอนประทานบัตรใด ประทานบัตรนั้นเป็นอันสิ้นอายุนับแต่วันรับแจ้งคำสั่งนั้นจากทรัพยากรธรณีประจำท้องที่

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๖

^{๑๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ถ้าบริษัท ผู้ถือหุ้น หรือเจ้าหน้าที่ของบริษัทร้องขอต่อศาลและศาลสั่งให้จัดซื้อบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนตามเดิม มาตรา ๑๒๔๖ (๖)^{๑๑}บัญญัติว่า “ให้ถือว่าบริษัทนั้นได้คงตั้งขึ้นยังตลอดมาเสมือนดังว่ามีได้มีการชื้อซื้อออกเลย” ดังนั้น จึงต้องถือว่าบริษัทยังคงมีสภาพเป็นนิติบุคคลมาโดยตลอด อันมีผลทำให้ประธานบัตรของบริษัทที่ได้สิ้นอายุไปแล้วตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ กลับมีผลเป็นประธานบัตรตามเดิมเสมือนหนึ่งมิได้สิ้นอายุเลย

(ลงชื่อ) อมร จันทรสมบูรณ์
(นายอมร จันทรสมบูรณ์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ธันวาคม ๒๕๒๔

^{๑๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓